

Verslag bijeenkomst Accountancykring EUR dd 7 december 2009

De externe jaarverslaggeving is volop in ontwikkeling. Prof.dr. Martin Hoogendoorn analyseerde tijdens de Accountancykring de wijzigingen in de jaarrekening. Hij gaf een heldere update over de primaire overzichten in de jaarrekening, de discussies over de pensioenen in de verschillende systemen, ondernemingscombinaties en financiële instrumenten. Prof.dr. Barbara Majoor gaf een duidelijk betoog over de grenzen van de samenwerking tussen interne en externe controle.

De term balans bestaat al vijfhonderd jaar. Iedere accountant weet dus precies wat een balans is. Toch gaat de term op de schop. Vanaf de jaarrekening 2009 komt het woord officieel niet meer in de regelgeving voor. In de International Accounting Standards (IAS) 1 is de balans vervangen door het woord 'statement of financial position'. Het is een van de vele veranderingen die worden doorgevoerd in de externe jaarverslaggeving, blijkt uit de update van hoogleraar Externe Verslaggeving aan de Erasmus Universiteit Rotterdam, Martin Hoogendoorn. Zo wijzigt er bijvoorbeeld het een en ander in de primaire overzichten in de jaarrekening. Bij stelselwijziging en foutenherstel wordt een extra jaar vergelijkende cijfers gegeven: als de balansdatum op 31.12.2009 is, worden vergelijkende cijfers per 31.12.2008 en 1.1.2008 (= 31.12.2007) opgenomen. Voortaan kunnen ondernemingen ook kiezen tussen twee overzichten of een overzicht om de resultaten van een onderneming onder de loep te nemen. De twee overzichten bestaan dan uit de winst,- en verliesrekening en het overzicht totaalresultaat, óf alleen een overzicht totaalresultaat.

Hoogendoorn toont de aanwezigen meteen hoe zo'n overzicht totaalresultaat er in de praktijk uit ziet. Hij duikt de discussie in. "Een overzicht totaalresultaat geeft een betere waarde van de onderneming dan alleen een winst,- en verliesrekening, maar het zorgt wel voor meer fluctuaties in de externe verslaggeving. Daarom wil niemand hier nog aan, en kiezen ondernemingen liever voor twee overzichten", zegt Hoogendoorn.

Ook praat Hoogendoorn over de versoberde boekhoudregels rond de pensioenen in de jaarrekening. "Vroeger snapte bijna niemand hoe de berekeningen rond de pensioenen in elkaar staken, zo ingewikkeld waren ze", zegt Hoogendoorn. Met nieuwe regels werd geprobeerd om transparantie in de pensioenfondsen te krijgen. IAS 19 en RJ 271 zorgden voor meer helderheid over de kosten van pensioenregelingen. De IASB is van plan de technisch ingewikkelde corridor af te schaffen. Dit leidt tot meer fluctuatie van het totaalaresultaat, die vooral wordt veroorzaakt door de beleggingen van het pensioenfonds. "En van die onbeheersbaarheid van de bottomline door fluctuerende beleggingen houden ondernemers niet", stelt Hoogendoorn.

RJ 271 stapt af van het Defined Benefit/ Defined Contribution onderscheid.

Pensioenvoorzieningen worden voortaan als gewone voorzieningen gezien. Daardoor zijn er geen ingewikkelde berekeningen meer nodig. Er hoeven geen carrièrevoorspellingen of inflatievoorspellingen meer te worden gemaakt. "Maar het levert wel verschraling op door die minimale verplichtingen", zegt een deelnemer.

Hoogendoorn gaat eveneens in op alle details rond ondernemingscombinaties. In de nieuwe IFRS 3 worden de acquisitiekosten bijvoorbeeld direct ten laste van het resultaat gebracht, en worden verliezen altijd aan minderheidsaandeelhouders toegerekend, ook als ze niet willen betalen. Aan sommige veranderingen zitten nog de nodige haken en ogen, vindt Hoogendoorn. Over de IFRS 9, de financiële instrumenten, die vanaf 2013 verplicht is, wordt nog flink geruzied in Europa. Dat komt vooral omdat iets complexere schuldinstrumenten moeten worden gewaardeerd tegen reële waarde. Geamortiseerde kostprijs is alleen toegestaan voor schuldinstrumenten die zijn gericht op rente en aflossing. Enkele Europese landen strubbelen

tegen. “Maar ik denk niet dat er een bom onder IFRS 9 ligt. Ze gaan vast nog wel onderhandelen over veranderingen.”

De IFRS voor SME (small and medium sized entity's) vindt Hoogendoorn een stuk beknopter en eenvoudiger dan de gehele IFRS. “Handig, maar sommige toelichtingen staan wel in full IFRS en niet in IFRS voor SME.”

Barbara Majoor, hoogleraar accountancy aan Nyenrode Businessuniversiteit, sprak over de grenzen van de samenwerking tussen interne en externe controle. Historisch gezien werkten interne en externe accountants voornamelijk samen om de jaarrekening te controleren. De externe accountants maakten dan gebruik van de werkzaamheden van de interne accountants bij het onder de loep nemen van de jaarrekening. Door de Code Maas en de Bankencode is de samenwerking de afgelopen tijd aan het verschuiven, stelt Majoor. Interne en externe accountants betreden nieuwe terreinen. Ze worden meer een spiegel voor ondernemingen. Accountants worden meer betrokken bij het behalen van de strategie van bedrijven. Zij moeten analyseren of risico's adequaat worden afgedekt. Accountants zijn niet alleen in de financiële wereld een klankbord. Ook andere bedrijfstakken verkennen de nieuwe rol van accountants. Om invulling aan die nieuwe rol te geven, draagt Majoor handvatten aan, met behulp van gedragsregels. Integriteit, objectiviteit, deskundigheid, zorgvuldigheid, geheimhouding en professioneel gedrag zijn de belangrijkste gedragsregels voor accountants, stelt Majoor. De regels plaatst ze ook in een kader, om accountants houvast te bieden bij het toetsen van de gedragsregels. Bedreigingen voor het uitvoeren van de gedragsregels zijn: financieel of persoonlijk belang in de cliënt, belangenbehartiging, teveel sympathie voor de belangen van de cliënt, zelftoetsing en intimidatie. Bedreigingen gaat Majoor te lijf met Corporate Governance regelgeving, stelsel van kwaliteitsbeheersing, permanente educatie, onafhankelijk toezicht en tuchtrecht, aanwezigheid van deskundig personeel bij de cliënt, adequate corporate governance structuur bij de cliënt, interne consultatie, gescheiden teams en bij problemen opdrachten niet accepteren of continueren. Accountants met een rechte rug kunnen deze eigen verantwoordelijkheid en genoeg steun door het systeem van toezicht, transparantie en handhaving, prima aan, denkt Majoor. “Met principle based regelgeving kunnen accountants prima anticiperen op nieuwe situaties omdat ze zelf kunnen beoordelen met deze regelgeving. Het geeft kleurverschillen omdat elk individu zijn eigen keuzes maakt. En door het raamwerk, wordt het niet soft. Als iemand over de schreef gaat, kan het tuchtrecht meteen corrigeren.” “Wordt er dan niet gemanipuleerd als je principle based rules toepast”, vraagt iemand uit het publiek bezorgd. “Iedereen heeft grenzen nodig. Piketpaaltjes.” “Als een accountant onafhankelijk is van de opdrachtgever, de principle based rules toepast en zo tot eigen afwegingen komt, vind ik dat beter dan rule based rules”, zegt Majoor. “Zolang je de maatschappij maar extra waarborgen geeft, door bijvoorbeeld het tuchtrecht, dat het goed gaat.”

Deelnemers vonden de bijeenkomst van de accountancykring erg interessant. “Ik vond de lezing van Hoogendoorn erg leerzaam”, zegt een registeraccountant. “Op mijn werk ben ik druk, nu was er een rustmoment om alle ontwikkelingen rond externe verslaggeving tot me te nemen.” “Het was prettig dat alles puntsgewijs werd besproken”, zegt een andere registeraccountant. “We krijgen altijd veel mails over vaktechnische ontwikkelingen, maar die kun je niet allemaal doorlezen. Het was fijn om alles nog eens in het Nederlands uitgelegd te krijgen.” Ook de lezing van Majoor vond het tweetal interessant. “Het prikkelde me om hier naar toe te komen. Door deze lezingen ontdek je weer wat er speelt in ons vakgebied en blijf je echt op de hoogte.”